

YÜKSEKÖĞRETİME GEÇİŞTE ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELME

Doç. Dr. Galip KARAGÖZOĞLU (*)

Günümüzde eğitimi bir sosyal sistem olarak gören bilim adamları bu sistemin üç temel ögesinin öğrenci, öğretmen ve eğitim programları olduğunu kabul etmektedirler.

Eğitimin etkili olabilmesi ve amaçlarını en üst düzeyde gerçekleştirilebilmesi ise bu ögeler arasındaki uyuma bağlıdır. Öğrenci, öğretmen, öğretim programı arasındaki bu üçlü ilişkinin belirli niteliklere sahip olması gerekmektedir. Bunlardan birisinin istenen niteliklerden yoksun olması eğitim süresini doğrudan etkilemektedir. Ancak bu üç ögeden birisi olan «öğretmen» ögesinin diğer iki öge olan öğrenci ve öğretim öge-programlarını etkileme gücü diğerlerinden fazladır. Özetle belirtmek gerekirse «öğretmen» faktörü, eğitim sistemini etkileyen en önemli öge olarak kabul edilmektedir.

Öğretmenin eğitim sistemi içindeki bu önemli rolünü görebilen toplumlarda öğretmenlik mesleğine önem verilmiş ve öğretmenler statü ve saygınlık bakımından toplumda en seçkin kişiler olarak görülmüşlerdir.

Yapılan araştırmalar (Bülbül 1979, Akyüz 1978, Karagözoğlu 1982, Cicioğlu 1982, Oğuzkan 1982, Talim ve Terbiye Başkanlığı 1982) öğretmenliğin Türk toplumunda daima saygı duyulan bir meslek olduğunu ancak kişilerin bir meslek seçimiyle karşı karşıya kaldıkları zaman öğretmenlik mesleğini öncelikle tercih etmediklerini ortaya koymaktadır. Ayrıca bu araştırmalar her geçen yıl öğretmenlik mesleği-

(*) Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi ve Yükseköğretim Kurulu Başkanlık Danışmanı.

nin toplum içindeki itibarında da çeşitli nedenlerle bir düşüş olduğunu doğrulamaktadırlar.

Acaba bugün ülkemizde durum nedir?

Yükseköğretim Kurulunun 6 Kasım 1981'de kurulmasından sonra tüm öğretmen yetiştiren kurumlar üniversite çatısı altında toplanmış ve ilköğretmeni yetiştiren eğitim yüksekokulları ile ortadereceli öğretmen yetiştiren fakültelere öğrenciler merkezi sınav sistemi ÖSYS ile yerleştirilmiştir. Bu sisteme göre öğrenci, ÖSS birinci basamak sınavını kazanmış ise ikinci basamak sınavı olan **Öğrenci Yerleştirme Sınavına** (ÖYS) girerken 24 çeşit programı tercih edebilmektedir. Öğrenci bu tercihlerini yaparken en çok istediği programı, birinci tercihi en az istediği alanı ise en son tercihi olarak belirlemektedir.

Acaba üniversiteye giriş sınavlarına katılan öğrencilerimiz bu tercihlerini yaparken öğretmenlik mesleğine ne derecede önem ve yer vermişlerdir? Bu seçimi öğrencinin cinsiyeti, lisedeki başarısı, mezun olduğu okulun türü, mezun olduğu yıl, lise ve ortaokulu bitirme dereceleri, anne ve babanın öğrenim düzeyi, oturulan yerleşme merkezi türü ne derecede etkilemiştir. Bu makale yukarıda belirtilen sorulara olanaklar çerçevesinde cevap bulmak amacıyla hazırlanmıştır.

Üniversiteye girişte öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelmeleri ile ilgili bu çalışmamızda 1982 ve 1986 yılı ÖYS sonucu verilerinden yararlanılmıştır. ÖYS sınavlarına katılan öğrencilerin sosyo-ekonomik durumlarıyla ilgili bazı bilgiler sadece 1982 yılı başvuru formlarında bulunduğundan bu tür verilerin elde edilebilmesi için 1982 yılı sınav sonuçlarının dikkate alınması gerekmiştir. 1986 yılı ÖYS başvuru formlarında ise bu tür bilgiler öğrencilerden istenmediğinden öğrencilerin sosyo-ekonomik durumları ile ilgili olarak 1982 ve 1986 yılları arasında bir karşılaştırma ve yorumlama yapılmamıştır.

1 — 1986 Öğrenci Seçme ve Yerleştirme İkinci Basamak Sınavına katılan 229.720 adaydan 9.704 tanesi 4 yıllık, 8270 tanesi de 2 yıllık öğretmenlik formasyonu veren yükseköğretim programlarına kabul edilmişlerdir. (Tablo I) 4 yıllık programa kabul edilenlerin % 56'sı, 2 yıllık programa kabul edilenlerin ise % 61'i genel lise çıkışlı öğrencilerdir. Öğretmen Lisesi çıkışlı öğrencilerden 4 yıllık programı tercih ederek kazananlar % 5 ve 2 yıllık programı tercih ederek kazananlar ise % 7'dir. Buna karşılık 4 yıllık programı tercih edip kazanmış 9704 öğrenci arasında sadece 2 öğrenci Fen Lisesi çıkışlıdır.

TABLO I. 1986 Öğrenci Yerleştirme Sınavlarında Öğretmenlik Formasyonu Veren Yükseköğretim Programlarını Tercih Edip Yerleşen Öğrenciler.

OKUL TÜRÜ	4 Yıllık Program			2 Yıllık Program		
	Erkek	Kız	Toplam	Erkek	Kız	Toplam
Fen Lisesi	2	—	2	—	—	—
Yabancı Dilde Eğitim Yapan Özel Liseler	38	135	173	—	—	—
Yabancı Dilde Öğretim Yapan Resmî Liseler	61	116	177	—	—	—
Genel Liseler	2621	2863	5484	2527	2595	5122
İmam Hatip Liseleri	404	106	510	738	140	878
Öğretmen Liseleri	322	205	527	382	258	640
Teknik Liseleri	213	15	228	51	3	54
Endüstri Meslek Liseleri	1408	69	1477	615	20	635
Kız Meslek Liseleri ve Diğer Lise Prog.	310	816	1126	236	704	940
TOPLAM	5379	4325	9704	4549	3721	8270

Yabancı dilde öğretim yapan resmi ve özel lise çıkışlılardan 4 yıllık öğretmenlik programını tercih edip kazananlar % 3 iken 2 yıllık öğretmenlik programını tercih edip kazanan hiçbir öğrenci yoktur.

Bu veriler dikkate alınırsa :

a) Öğretmenlik programına yönelen öğrencilerin çoğunluğu genel liselerden gelmektedir. Fen Lisesi ve yabancı dille öğretim yapan liseler gibi öğrencisini seçerek alan ve toplumda itibarı yüksek liselerden mezun olan öğrenciler ise öğretmenlik mesleğini tercih etmemektedirler.

b) Öğretmen liselerinin yükseköğretim kurumlarındaki öğretmenlik programlarına öğrenci hazırlama işlemlerinin genel liselerden daha az olduğu görülmektedir. **O halde** öğretmen liselerinin öğretim programlarının gözden geçirilerek bu eğitim kurumlarının esas işlevlerinin ne olduğunun belirlenmesinde yarar görülmektedir.

2 — 1986 Öğrenci Yerleştirme Sınavı sonunda, öğretmenlik formasyonu veren yükseköğretim programlarına yerleşen adayların kaçınıcı tercihleriyle bu tür bir programı kazandıkları incelendiği zaman ortaya çıkan durum öğretmenlik mesleği açısından pek iç açıcı değildir.

4 yıllık öğretmenlik formasyonu veren programları kazanan 9704 öğrencinin % 12,7'si öğretmenlik mesleğini ilk 3 tercih arasında belirlemiştir. İlk tercih olarak belirtenler ise; kızlarda % 5,3, erkeklerde % 2,5 dir. Buna karşılık adayların % 70'i öğretmenlik mesleğine 7-18 tercihleri arasında yer vermiştir. 2 yıllık öğretmenlik programlarını tercih edip kazanan toplam 8270 öğrencinin ise ancak % 5,4'ü öğretmenlik mesleğini ilk üç tercih arasında belirterek kazanırken, % 71,7'si bu mesleğe 13-24 tercih sıralarında yer vermişlerdir. (Tablo VIII)

Bu verilere göre denilebilir ki; gençlerimiz üniversiteye girişte öğretmenlik mesleğine ilk tercihlerinde yer vermemekte ve daha çok, toplumda daha yüksek gelir ve prestij sağlayan alanlara öncelik vermektedirler. Öncelik verilen bu tür programlara girememek tehlikesini dikkate alan öğrenciler de açıkta kalmamak ve muhakkak üniversiteli olabilmek amacıyla öğretmenlik programlarını bir «kurtarıcı» alan olarak görmektedirler. Bu görüşü Tablo II. de özetlenen veriler de desteklemektedir.

3 — 1982 ve 1986 Öğrenci Yerleştirme Sınavlarında eşit ağırlıklı puana göre yapılan sıralamada en başarılı 10.000 adayın Tıp, Mühendislik ve 2-4 yıllık öğretmenlik formasyonu veren öğretim kurumlarını tercih sayıları Tablo II. de gösterilmiştir.

Tablo incelendiğinde görüleceği üzere, 1982 ve 1986 Öğrenci Yerleştirme Sınavlarındaki değerlendirmelere göre en başarılı bulunan 10.000 öğrenci tıp ve mühendislik ile 4 ve 2 yıllık öğretmenlik programlarına 1982 de 77632, 1986 da 82202 tercih yapmışlardır.

1982 yılındaki en başarılı 10.000 öğrencinin yaptığı tercihlerin % 26'sı tıp ve % 67'si mühendislik dallarına aittir. 4 yıllık öğretmenlik programına yapılan tercihler % 6, 2 yıllık programlarına ise % 08'dir. Ancak cinsiyet faktörü dikkate alındığından kızların % olarak öğretmenlik mesleğini erkek öğrencilerden daha fazla tercih ettikleri görülmektedir.

1986 Yılında ise öğretmenlik mesleğine yapılan tercihler 1982'den farklı olmamış, ancak tıp alanına yapılan tercihler % 26'dan % 35'e

TABLO II. 1982 ve 1986 Öğrenci Yerleştirme Sınavlarında Eşit Ağırlıklı Puanına göre Yapılan Sıralamada En Başarılı 10.000 Öğrencinin Tıp, Mühendislik ve 2-4 Yıllık Öğretmenlik Formasyonu Veren Öğretim Programlarını Tercih Dağılımları

	1 9 8 2			1 9 8 6			
	Erkek	Kız	Toplam	Erkek	Kız	Toplam	
TIP	N	13383	6950	20333	19734	9278	29012
	%	24	31	26	33.2	38.6	35
MÜHENDİSLİK	N	39202	12858	52060	36394	12146	48540
	%	70.9	57	67	62.5	50.6	59
4 YILLIK	N	2283	2310	4593	1870	2429	4299
ÖĞR.	%	4.1	10.3	6	3.2	10.1	5
2 YILLIK	N	421	225	646	206	145	351
ÖĞR.	%	07	1	08	03	06	04
Toplam Tercih		55289	22343	77632	58204	23998	

yükselmiştir. Buna karşın mühendislik alanına yapılan tercihler % 67' den % 59'a gerilemiştir.

Bu duruma göre ülkemizde başarı düzeyi yüksek öğrenciler öğretmenlik mesleğine yönelmemekte ve öğretmenlik mesleği, başarısı daha alt düzeyde olanların yöneldiği bir meslek olarak görülmektedir. Nitekim bu öğrencilerin ortaöğretim başarı notları dikkate alınarak yapılan değerlendirmelerin de bu bulguyu destekler nitelikte olduğu görülmüştür.

4 — Tablo III'de 1982 ve 1986 Öğrenci Yerleştirme Sınavlarında Öğretmenlik formasyonu veren bir yükseköğretim programını kazanan adayların ortaöğretim başarılarıyla ilgili bilgiler verilmiştir. Tabloda kolayca görüleceği üzere, 2 ve 4 yıllık öğretmenlik programlarını 1982 yılında kazanan toplam 13383 ve 1986 yılında kazanan toplam 17984 öğrenciden hiç birisinin ortaöğretim başarı notu 100 üzerinden 80'den yukarı, yani «Pekiyi» derecesinde değildir. Kısaca belirtmek gerekirse 1982 ve 1986 Öğrenci Yerleştirme Sınavlarında Ortaöğretim başarı notu «Pekiyi» sayılabilecek hiç bir öğrenci öğretmenlik mesleğine yönelmemiştir.

TABLO III. 1982 ve 1986 Öğrenci Yerleştirme Sınavlarında Öğretmenlik Formasyonu Veren Yükseköğretim Programlarını Kazanan Adayların Ortaöğretim Başarı Notları Dağılımı ve Yüzdeleri

Ortaöğretim Başarı Notu	1982		1986		1982		1986		1982		1986	
	E	K	T	%	E	K	T	%	E	K	T	%
81-100	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
71-80	S 350	356	706	172	193	365	345	398	743	117	107	224
	% 8,8	15,2		3,8	7,4		6,4	9,2		2,8		
61-70	S 730	628	1358	589	523	1112	1005	1129	2134	483	631	1114
	% 18,4	26,8		13,1	20,1		18,6	26,1		10,6	16,9	
51-60	S 1388	742	2130	1556	1071	2627	2042	1717	3759	1616	1663	3279
	% 35,1	31,6		34,6	41,1		37,9	39,6		35,5	44,6	
41-50	S 1012	373	1385	1631	597	2228	1821	992	2813	2125	1250	3375
	% 25,6	15,9		36,2	22,9		33,7	22,9		46,7	33,6	
40 ve Daha Az	S 468	242	710	546	216	762	176	89	265	208	70	278
	% 12,3	10,3		12,4	8,3		3,3	2		4,6	1,9	
TOPLAM	3948	2241	6289	4494	2600	7094	5389	4325	9714	4549	3721	8270

x — % ler K-E Cinsiyet toplam sayısına göre hesaplanmıştır.

Tablo III'de verilen ortaöğretim başarı notları dağılımları incelendiğinde aşağıdaki sonuçları çıkarmak mümkün görülmektedir.

a) 1982 yılında 4 yıllık öğretmenlik programını seçip kazanan erkeklerin % 53,5, kızların % 58,4'ünün ortaöğretim başarı notları 51-70 puanla «orta» düzeydedir.

b) 2 yıllık programları seçip kazanan erkeklerin % 47,7'sinin, kızların ise % 61,3'ünün ortaöğretim başarı notları 51-70 puanla «orta» düzeydedir.

c) 1986 yılında 4 ve 2 yıllık öğretmenlik programlarını seçen erkek ve kız öğrencilerin ortaöğretim başarı notları ile 1982 yılındaki ortaöğretim başarı notları arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir.

d) Ortaöğretim başarı notlarının genel dağılımı incelendiğinde öğretmenlik mesleğini tercih edip ilgili programı kazanan kız öğrencilerin ortaöğretim başarı notlarının erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmektedir.

5 — 1982 Öğrenci Yerleştirme Sınavlarında, öğretmenlik formasyonu veren bir yükseköğretim programını tercih eden öğrencilerle ilgili veriler, öğrencinin anne ve babasının öğrenim durumu ile öğrencinin öğretmenlik mesleğini tercihi arasında bir ilişkinin varlığını göstermektedir.

a) Hem annesi hem de babası okur yazar olmayan erkek öğrencilerin oranı toplam erkek öğrenciler içinde % 7,4 iken bu oran kızlarda % 2,5 tir.

b) Hem annesi hem de babası ilkokul öğrenimi görmüş kızların oranı % 23,3 olmasına karşın bu oran erkeklerde % 17,7'dir.

c) Kız öğrencilerden % 41,8'inin annesi ilkokul mezunu iken erkek öğrencilerin % 27,7'sinin annesi ilkokul mezunudur.

d) 1982 Öğrenci Yerleştirme Sınavı sonuçlarına göre öğretmenlik formasyonu veren bir yükseköğretim programını tercih edip kazanan 4468 kız ve 7780 erkek öğrenci içinde hem annesi hem de babası yükseköğretim görmüş olanlar kızlarda 30 (% 006) ve erkeklerde sadece 13 (% 016) kişidir. Bu sayılar Türkiye genelinde yükseköğretim görmüş olanların erkeklerde % 3,3, kadınlarda % 1,1 oranlarıyla karşılaştırılacak olursa, yükseköğretim görmüş anne babala-

rın çocuklarını öğretmenlik mesleğine yönlendirmedikleri; başka bir deyişle bu çocukların öğretmenlik mesleğine tercihleri arasında yer vermedikleri söylenebilir.

Bu veriler dikkate alındığında, ülkemizde anne babanın eğitim düzeyinin çocukların eğitimi ve meslek seçimi üzerinde etkili olduğu söylenebilir.

a) Gerek annesi ve gerekse babası eğitim görmüş çocukların öğretmenlik formasyonu veren bir yükseköğretim programını seçme ve kazanma ihtimalleri anne ve babası eğitim görmemiş çocuklara oranla daha fazladır.

b) Diğer yandan anne ve babanın eğitim düzeyinin çocuğun eğitimi üzerindeki etkisi karşılaştırıldığında, anne eğitiminin kız çocuğunun eğitimini etkileme ihtimali erkek çocuğuna oranla daha fazladır.

c) Anne ve babası yükseköğretim görmüş gençlerin üniversiteye girişte öğretmenlik mesleğini tercih ihtimalleri düşüktür.

6 — Öğrencinin ilk ve ortaöğrenimini geçirdiği yerleşme merkezlerinin öğretmenlik mesleğini tercihte bir faktör olup olmadığı hakkında bir fikir vermek üzere Tablo IV-deki bilgiler sunulmaktadır.

TABLO IV. 1982 Öğrenci Yerleştirme Sınavında Öğretmenlik Formasyonu Veren Yükseköğretim Programlarını Tercih Eden Adayların Öğrenim Kademelerini Geçirdikleri Yerleşme Merkezleri (x)

Yerleşme Merkezi		İlkokul		Ortaokul		Lise	
		E	K	E	K	E	K
Büyük Kent	S	32424	26422	41800	28886	49328	30871
	%	13,4	20	17,2	21,8	20,3	23,3
Kasaba	S	23438	13090	32833	13551	28488	12185
	%	9,7	10	13,5	10,2	11,7	9,2
Köy-Kırsal Alan	S	25569	4694	5997	1469	2971	798
	%	10,5	3,5	2,4	1,1	1,2	0,6
		81431	44206	80630	43906	80787	43854

(x) Bu tablodaki sayılar tercih yapan öğrenci sayılarını değil, öğretmenlik formasyonu veren yükseköğretim programlarına yapılan toplam tercih sayılarını belirtmektedir.

Tabloda görüldüğü üzere;

a) İlk orta ve lise öğrenimlerini büyük kentlerde yapmış kızların öğretmenlik mesleğine gösterdikleri ilgi ve bu mesleğe yönelik tercihler erkeklere oranla daha fazladır. Büyük kentte ilkokul öğrenimi görmüş kızların öğretmenlik mesleğine yaptığı tercihler toplam tercihlerin % 20'si iken bu oran erkeklerde % 13,4'tür. Bu oranlar ortaokul düzeyi için kızlarda % 21,8, erkeklerde % 17,2; lise düzeyinde ise kızlarda % 23,3 erkeklerde % 20,3 tür.

Köylere ve kırsal kesimlere doğru gidildiğinde kızlara oranla erkek öğrencilerin öğretmenlik mesleğine daha çok yöneldikleri gözlenmektedir. Bu veriler kız çocuklarının yalnız ilkokula gönderilmelerinin değil, devam edilen okulun nasıl bir yerleşme merkezinde bulunduğuunda öğretmenlik mesleğini seçip seçmemelerinde çok önemli bir faktör olduğunu göstermektedir. Yerleşme merkezinin sosyo-ekonomik ve kültürel şartları kızları öğretmenlik mesleğine yönelme bakımından daha çok etkilemiş görünmektedir.

7 — Tablo V'de 1982 Öğrenci Yerleştirme Sınavına giren ve öğretmenlik formasyonu veren bir yükseköğretim programını kazanan öğrencilerin ailelerinin aylık gelir dağılımıyla ilgili bilgiler yer almaktadır.

Bu tablodaki bilgilere göre :

Öğretmenlik mesleğini seçen öğrencilerin erkeklerde % 84,9 kızlarda % 75,7 si aylık gelir düzeyi 125.000 TL. den az olan ailelerden gelmektedir. Bu yüzdeler Öğrenci Yetiştirme Sınavına giren toplam öğrencilerin aylık gelir düzeyleri ile karşılaştırıldığında öğretmenlik mesleğini seçenlerin gelir düzeyi bakımından genelde biraz daha iyi durumda oldukları görülmektedir. Ancak aylık gelir düzeyi yükseldikçe Öğrenci Yerleştirme Sınavına giren toplam öğrenciler içinde öğretmenlik mesleğini seçenlerin sayısı giderek azalmaktadır.

Bu veriler öğretmenlik mesleğinin gelir düzeyi orta ve ortanın altındaki ailelerin çocuklarının yöneldikleri bir iş alanı olduğunu göstermektedir.

8 — Tablo VI da 1985 ve 1986 Öğrenci Yerleştirme Sınavlarında Matematik-Fizik-Kimya-Biyoloji dallarında lisans ve Öğretmenlik Formasyonu veren yükseköğretim programlarının taban puanları verilmektedir. Bu puanlar incelendiğinde görüleceği üzere öğretmen

TABLO V. 1982 Öğrenci Yerleştirme Sınavına Giren ve Öğretmenlik Formasyonu Veren Bir Yükseköğretim Programına Yerleşen Adayların Ailelerinin Aylık Gelir Dağılımı

Aylık Gelir Düzeyi		ÖYS ve Giren Toplam Öğr.			Öğretmenlik Programını Kazanan Toplam Öğrenciler		
		E	K	T	E	K	T
50.000 den Az	S	21373	4312	25525	2224	602	2826
	%	15.2	6.6		26.5	12.5	
50.000 - 124.999	S	81926	35737	117663	4893	3033	7926
	%	58.3	55.3		58.4	63.2	
125.000 - 249.999	S	29299	18991	48290	1004	965	1969
	%	20.8	29.4		12	20.1	
250.000 - 374.999	S	5283	3881	9164	165	144	309
	%	3.7	6.1		1.9	3.1	
375.000 den Çok	S	2547	1606	4153	80	49	129
	%	1.8	2.4		0.9	0.1	
		140328	64527	204855	8366	4793	13159

(*) % ler cinsiyet toplam sayısına göre hesaplanmıştır.

(*) Tablonun düzenlenmesinde : 1 Haziran 1982 - 15 Kasım 1986 tarihleri arasındaki enflasyon dikkate alınmış ve Türk Lirasının U.S. Doları karşısındaki değer değişimi esas alınarak 1982 rakamları 5'le çarpılmıştır.)

yetiştiren yükseköğretim kurumlarının taban puanlarının aynı bilim dalında lisans öğrenimi veren diğer yükseköğretim kurumlarından genelde daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu verilere göre öğrenciler bir dalda lisans diplomasına sahip olmak yerine aynı dalda öğretmenlik formasyonu ve diploması veren bir yükseköğretim programından mezun olmayı tercih etmektedirler. Bu olgunun en çarpıcı örneği matematik, fizik, kimya ve biyoloji temel bilimleri ile bu dalların öğretmenlik alanlarında görülmektedir. Tarih, Coğrafya ve Türk Dili ve Edebiyatı alanlarında da benzer bir durumla karşılaşmaktadır. Ancak Tablo VII de taban puanları verilen İngilizce, Fransızca Almanca gibi yabancı dil programlarında ise durum yukarıdaki ter-

TABLO VI. 1985 ve 1986 Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavlarında Lisans ve 4 Yıllık Öğretmenlik Formasyonu Veren Yükseköğretim Programlarını Kazanan Öğrencilerin Taban Puanları

Üniversite	Matematik		Fizik		Kimya		Biyoloji		
	Lisans	Öğ.	Lis.	Öğret.	Lis.	Öğ.	Lis.	Öğ.	
HACETTEPE	85	366	380	383	367	361	370	364	374
	86	367	374	383	358	362	367	362	364
GAZİ	85	358	399	354	379	359	387	358	391
	86	358	405	356	383	361	390	358	389
ODTÜ	85	396	405	367	387	370	386	390	390
	86	408	419	377	395	377	395	395	396
19 MAYIS	85	350	378	340	364	348	373	350	376
	86	348	379	341	369	344	373	350	371
ATATÜRK	85	333	360	325	350	334	359	339	362
	86	342	367	340	357	341	359	345	359
ULUDAĞ	85	359	384	354	371	367	380	371	385
	86	366	387	357	376	361	379	368	380

TABLO VII. 1985-1986 Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavlarında Lisans ve 4 Yıllık Öğretmenlik Formasyonu Veren İngilizce, Fransızca, Almanca Programlarını Kazanan Öğrencilerin Taban Puanları

Üniversite	Yıl	İNGİLİZCE		FRANSIZCA		ALMANCA	
		Dil ve Edebiyat	Öğret.	Dil ve Edebiyat	Öğret.	Dil ve Edebiyat	Öğret.
HACETTEPE	85	483	462	353	361	455	414
	86	478	463	347	348	440	406
İSTANBUL	85	497	489	417	385	482	460
	86	487	481	415	388	455	436
SELÇUK	85	433	420	340	—	368	367
	86	439	433	336	—	366	360

sinedir. Bu dallardaki Öğrenciler Öğretmen olmak yerine aynı daldaki uzmanlaşarak aynı dilin edebiyat bölümünü bitirmeyi tercih etmektedirler. Tablo VII de de gözleneceği üzere İngilizce, Fransızca ve Almanca Dili ve Edebiyatı dallarının taban puanlarının aynı dallardaki öğretmenlik programlarının taban puanlarından yüksek olması bu tercihin bir belirtisi olarak kabul edilebilir.

TABLO VIII. 1986 Öğrenci Yerleştirme Sınavı Öğretmenlik Formasyonu Veren Yükseköğretim Programlarına Yerleşen Adayların Yerleştikleri Tercihleri Dağılımları

Tercih	4 YILLIK PROGRAM				2 YILLIK PROGRAM			
	Sırası	Erkek	Kız	Toplam	%	Erkek	Kız	Toplam
1- 3	528	706	1234	12.7	178	276	454	5.4
4- 6	698	807	1505	15.4	204	250	454	5.4
7- 9	882	730	1612	16.5	270	335	605	7.3
10- 12	917	721	1638	16.8	418	407	825	10
13- 15	1084	669	1753	18	594	496	1090	13.1
16- 18	1211	620	1831	18.8	749	593	1342	16.2
19- 21	58	61	119	1.2	1462	940	2402	29.1
21- 24	11	11	22	0.2	674	424	1098	13.3
	5389	4325	9714		4549	3721	8270	

Sonuç :

Eğitim sistemimizin en önemli öğelerinden birisi olan öğretmenlik mesleğine yönelen gençlerimizin bu seçimlerini etkileyen faktörler hakkında bilgi edinmek amacıyla yapılan bu araştırmadan aşağıdaki sonuçları çıkarmak mümkün görünmektedir.

a) Öğretmenlik mesleğine yönelen gençlerimizin çoğunluğu genel eğitim veren liselerden gelmektedir. Öğretmen lisesi çıkışlılardan ise beklenenin aksine bu mesleğe yönelenler çok azdır.

b) Gençlerimiz Üniversiteye girişteki tercihlerinde öğretmenlik programlarına öncelik vermemektedirler. Tercih edenler ise bu tercihlerine en son sıralarda yer vermektedirler.

c) Öğretmenlik mesleğini seçerek bu programlara yerleşen gençlerin ortaöğretim başarı not ortalamaları orta ve ortanın altındadır.

d) Öğretmenlik programlarına yönelen gençlerimizin anne ve babaları, genellikle ilk veya ortaokul düzeyinde eğitim görmüştür. Ancak annenin eğitim düzeyi ile kız çocuğunun öğretmenlik mesleğine yönelmesi arasında büyük bir ilişki vardır.

e) İlk orta ve lise öğrenimlerini büyük kentlerde yapmış kızların öğretmenlik mesleğine gösterdikleri ilgi erkeklere oranla daha fazladır. Köylere ve kırsal kesimlere gidildikçe kızlara oranla erkeklerin bu mesleğe daha çok yöneldikleri görülmektedir.

f) Öğretmenlik mesleğini seçen gençlerin büyük bir çoğunluğu gelir düzeyi «Orta» ailelerden gelmektedir.

g) Gençlerimiz üniversite giriş sınavlarında lisans programı veren alanlar yerine aynı alanda öğretmenlik formasyonu programlarını daha çok tercih etmektedirler.

KAYNAKLAR

1. Akyüz, Yahya, **Türkiyede Öğretmenlerin Toplumsal Değişmedeki Etkileri** (1943-1940), Doğan Basımevi, 1978; 332 s.
2. Bülbül, Sudi, «Üniversitede Öğretmen Yetiştirme ve Hacettepe Örneği» Yayınlanmamış Doçentlik Tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bölümü, Ankara 1979, 154 S.
3. Cicioğlu, Hasan, **Türkiye Cumhuriyetinde İlk ve Ortaöğretim Tarihi Gelişimi**, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları No : 334 Ankara 1982, 361 S.
4. Karagözoğlu, Galip «Atatürk Devriminin Yerleşmesinde ve Gerçekleşmesinde Eğitimin Rolü ve Yeri» **Atatürk ve Eğitim**, Türk Eğitim Derneği Yayınları Ankara 1982, S : 211-238.
5. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Başkanlığı **Öğretmen Sorunları ve Eğitimleri Araştırması** Ankara 1982, 416 S.
6. Milli Eğitim Bakanlığı, **Cumhuriyet Döneminde Eğitim**, Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi Atatürk Kitapları, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1983, 678 S.